

Рецензия

на дисертационен труд на доц. д-р Мария Пиргова

на тема:

**„Конвергентните политики – един от историческите
вектори на глобалната епоха“**

Дисертационен труд за придобиване на научна степен „доктор на
политическите науки“

специалност 3.3 Политически науки

от проф. д-р Александър Трифонов Томов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

I. Общи бележки

Доц. д-р Мария Пиргова е известен в академичните среди специалист в областта на политическите науки. Близко три десетилетия тя преподава в катедра „Политология“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 1990г. е доктор, а от 1998г. е доцент в Софийския университет. Доц. д-р Пиргова е автор на няколко монографии, един учебник и десетки статии. Както се вижда от библиографичната справка, голяма част от тези статии, са свързани с темата на дисертацията. Последователността на нейните научни разработки води до извода, че настоящият дисертационен труд е следствие на многогодишен труд и на така важното в науката натрупване на знания и обобщения.

Дисертационният труд на доц. Мария Пиргова **възражда** значението на понятието „конвергенция“, анализирано от много световни автори през 80-те години на миналия век и позабравено в периода след падането на Берлинската стена (1989г.). Според автора става въпрос за развитието на водещи световни процеси през XX век и XXI век. Като обвързва в едно цяло процесите на конвергенция и глобализация, доц. д-р Пиргова **променя основния акцент на всички досегашни изследвания на въпроса за конвергенцията**. Тя не се задоволява само с разбирането на конвергенцията между капитализма и социализма (Тинберген, Голбрайт), а поставя въпроса за сближаване на политиките в целия свят, независимо от типа на обществено държавното устройство. Тази позиция намирам за правилна и методологически издържана.

Обсъждането на дисертацията на доц. д-р Мария Пиргова в катедра „Политология“ в Софийския университет „Св. Климент охридски“ премина много бурно и доведе до сблъсък на научни тези и възгледи. В тази връзка трябва да подчертая две неща:

Първо, че доц. д-р Мария Пиргова е отчела по-голямата част от препоръките на своите колеги.

Второ, че тя е защитила основните си възгледи в крайния вариант на дисертационния труд и е задълбочила аргументацията.

Като цяло авторът е запазил логиката на своя първоначален анализ и е поставил акцента върху единството на понятието „конвергенция“ и конвергентна политика в различни части на света. Нейн личен принос е съвременното осмисляне на понятието „конвергенция“. В тази връзка доц. д-р Пиргова е направила задълбочен анализ на възгледите на водещи световни автори, занимаващи се с проблема „конвергенция“. Така тя е намерила ключовата за нейното изследване връзка между съвременния етап на глобализация и конвергенция.

Всички тези методологически анализи са позволили на доц. Пиргова да определи съдържанието на това, което наричаме, „конвергентна политика“ и да премине към конкретен анализ на този вид политика в Германия, Русия, Великобритания, САЩ, Франция и Китай. Разработването на цяла поредица от „case studies“ е свързано с нова и недостатъчно изследвана група критерии за определяне на понятието конвергентна политика.

II. Приноси, отговарящи на законовите критерии, за получаване на научна степен „доктор на науките“

В „Закона за научните степени и звания“ много ясно са посочени критериите за придобиване на научна степен „доктор на науките“. В чл. 12 ал. 4 е отбелязано, че „дисертацията трябва да съдържа теоретични обобщения на големи научни приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен принос в науката“.

От тази гледна точка мога да подчертая няколко приноса на доц. д-р Мария Пиргова.

1. Авторът не просто възражда дискусията за процесите на „конвергенция“, но и прави оригинални теоретични обобщения, които са несъмнен принос към съвременната политическа наука. Този принос може да бъде признат не само в рамките на българската политология, но и в по-широк европейски и световен контекст.
2. Чрез изследването на това, което доц. д-р Мария Пиргова нарича „конвергентна политика“ е постигнала много оригинална интерпретация на еволюцията на съвременния капитализъм, който очевидно еволюира в посткапитализъм и дори в това, което Т. Блеър нарича „трети път“. Разбира се тук доц. Пиргова е пренебрегнала дискусията върху понятието „модерност“, което е достатъчно изследвано в съвременната западна литература. Ако беше отделила повече място на тази дискусия, авторът несъмнено щеше да открие по-точно явлението конвергенция с процесите на модерността и технологическата революция.

3. Особен интерес представляват анализите на автора за конвергентната политика в страни, които се определят като тоталитарни или полутоталитарни. Ще бъде директен: съвременното развитие на Китай и Русия е пълно с примери за конвергентни политики. В днешен Китай 56% от всички активи се намират в частни ръце, а и в Русия този дял не е по-малък. Участието и на двете страни в световната търговска организация, както и развитието на икономическите и финансови отношения със западните страни показва наличие на конвергентни политики тези две страни. Приемам анализа на доц. д-р Мария Пиргова в тази част за приносен, но веднага искам да посоча, че тук са поставени повече въпроси, отколкото са дадени отговори. Освен това остава дискуссионен проблемът за **времените цикли на конвергенция**. Лично аз смятам, че създаването на СССР е по-скоро разграничение от капиталистическите системи с цел интензивно и силово по форма икономическо натрупване. Едва след частичните реформи на Н. Хрущов и след М. Горбачов може да говорим за съзнателна конвергентна политика в Русия. Същото се отнася и за Китай, където за конвергентни политики може да се говори едва при реформите на Дън Сяопин.

4. Като приносен момент мога да открия и обвързването на процесите на конвергенция и глобализъм. Трябва да се съглася с общия извод на автора, че **глобализацията като общ цивилизационен процес задължително предполага нови конвергентни практики**. Тук се откриват цели нови научни пластове, които трябва да бъдат тепърва разработвани. Само този факт доказва приноса на автора не само към политологията, но и в по-широк контекст към социалните науки като цяло.

III. Заключение

Машабът и амбицията на дисертационния труд е изключително голям. Такъв тип анализи предполага и много дискусии както по понятийния апарат, така и при оценката на много конкретни политики, имащи място през ХХ век.

Ще си позволя да дам две принципни препоръки на автора без да навлизам в детайли:

1. Задължително в бъдещите си изследвания на доц. д-р Мария Пиргова трябва да обърне внимание на индикаторите, показващи степента на конвергенция в различните страни. По този начин тя ще лиши окончателно от аргументите на нейните критици.
2. През последните години според мен процесите на конвергенцията между различните държавно политически модели в света ще се засили. Лично аз смятам, че това е неизбежно в условията на оформящия се мултиполярен свят. Очевидно е, че тези процеси налагат по-задълбочен анализ, този път върху периода между 2005-2010г. За съжаление авторът е обърнал по-малко внимание на тези най-актуални прояви на конвергенция.

Въпреки тези препоръки смятам, че дисертационният труд на доц. д-р Мария Пиргова има безспорно приносен характер и отговаря на всички критерии за получаване на научна степен „доктор на политическите науки“.

София
28.05.2018г.

проф. д-р Александър Томов

